

**ЦИТОГЕНЕТИЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ В ЛАБОРАТОРИЯТА ПО МЕДИЦИНСКА
ГЕНЕТИКА - ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2003 – 2010**

**Милена Стоянова, Веселина Гаданчева, Димитрина Константинова, Людмила
Ангелова**

*Катедра по педиатрия и медицинска генетика, МУ – Варна Лаборатория по медицинска и
молекулярна генетика, МБАЛ “Света Марина” – Варна*

**CYTOGENETIC STUDIES IN GENETIC LABORATORY – VARNA FOR THE PERIOD
2003 – 2010**

Milena Stoyanova, Veselina Gadancheva, Dimitrina Konstantinova, Ludmila Angelova
*Department of Pediatrics and medical genetics, Medical University – Varna Laboratory of
medicals and molecular genetics, University hospital “St. Marina”- Varna*

ABSTRACT

The aim of this report is to present and discuss the results and efficiency of cytogenetic diagnostics in Genetic laboratory in Varna for the period 2003 – 2010. Performed by cytogenetic analysis of lymphocyte cultures of 1347 persons were identified chromosomal aberrations in 213 (15.8%) and dominated by numerical chromosomal abnormalities (9.8%). Pathological findings in bone marrow was found in 335 (35.7%) of the total 939 patients studied for the period 2004 - 2010. The contribution of prenatal cytogenetic diagnostics of amniocytes is the detection on 16 fetuses (5.65%) of 283 amniocentesis performed for the period 2006 - 2010. with numerical and structural chromosomal abnormalities.

Key words: cytogenetic studies, genetic laboratory, chromosomal pathology

ВЪВЕДЕНИЕ

Цитогенетичният метод на изследване е основен метод за диагностика на заболявания и състояния, свързани с аберации на хромозомите. Значителна част от генетичните заболявания се дължат на хромозомни аномалии, чиято честота е приблизително 6 – 9/1000 души в общата популация(2). Те са една от най – известните и чести причини за спонтанни аборти, множествени малформативни синдроми, със или без умствено изоставане.

ЦЕЛТА на настоящото изложение е да се представят и анализират резултатите и ефективността на една от основните дейности на Лабораторията по медицинска и молекулярна генетика във Варна – цитогенетичната диагностика за периода 2003 – 2010г.

МАТЕРИАЛ И МЕТОДИ

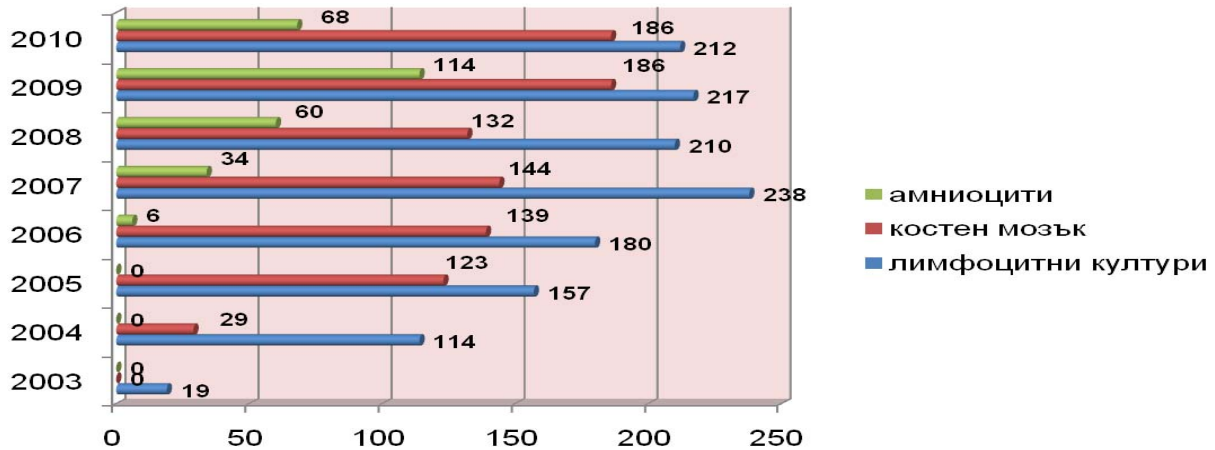
Изследването е извършено на базата на ретроспективен анализ на цитогенетичните на – ходки на пациенти, изследвани в генетичната лаборатория за 8 – годишния период от нейното създаване през 2003г. Основно използваният биологичен материал за анализ на кариотип беше периферна кръв, от който се изработваха препарати по стандартен метод и се анализираха под светлинен микроскоп. Друг източник на клетки за цитогенетичен анализ, най – вече при онкохематологични заболявания беше костният мозък, а за целите на пренаталната диагностика бяха използвани амниоцити. Пациентите бяха насочвани основно от МБАЛ „Света Марина” – детски клиника, хематологична клиника и други, както и от Неонатология на СБАГАЛ и МБАЛ „Света Анна” – Варна, от специалисти от доболнична помощ или по собствено желание.

РЕЗУЛТАТИ И ОБСЪЖДАНЕ

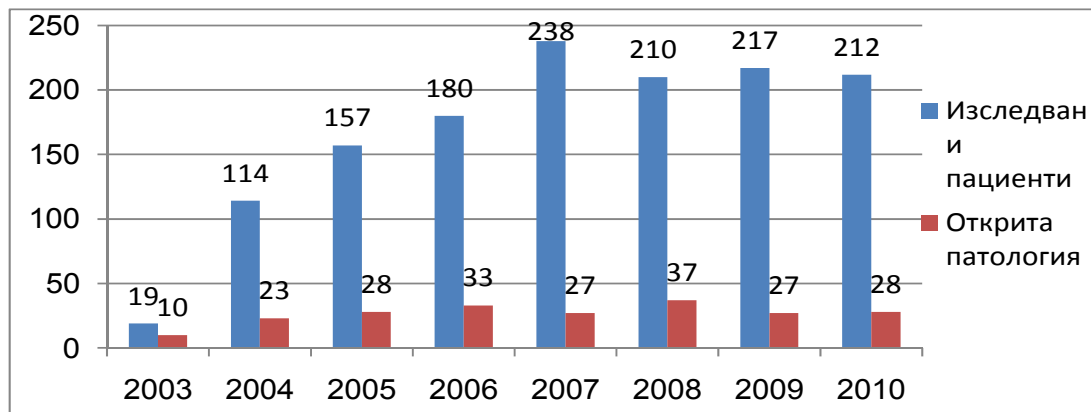
За периода 2003 – 2010г. в Лабораторията по медицинска и молекулярна генетика - Варна бяха изследвани общо 2569 лица от различен вид биологичен материал. Най – голям е дялът на изследваните лимфоцитни култури – 1347 (52.4%), следван от костно-мозъчните –

939 (36.5%), чийто анализ стартира 2004г. и на амниотични клетки – 283 (11%), въведен от 2006г.(Фиг.1)

Кариотипният анализ на лимфоцити от периферна кръв на пациенти заема важна част от дейността на лабораторията, а разкритата патология има голямо значение за диагностиката, лечението и профилактиката, както на хромозомните, така и на някои моногенни заболява – ния.(Фиг.2)

Фиг.1 Разпределение по години, брой и вид на изследвания цитогенетичен материал

Фиг.2 Изследвани пациенти и открита патология от лимфоцитни култури по години

Анализът на видовете хромозомна патология в лимфоцитни култури разкрива значително преобладаване на бройните нарушения – 132 (62%), в сравнение със структурните – 61 (28.6%). В малък процент от случаите се касае за комбинирани аберации – 12 (5.6%). В 7 от изследваните лица са установени цитогенетични маркери за моногенни заболявания – синдром на чуплива X хромозома (46,X, fra(X)(q27.3), синдром на пълна андрогенна нечувствителност (46,XY жена) и повишена спонтанна хромозомна чупливост при анемия на Фанкони. Процентът патология се движи между 11.4% – 20.1%, средно 15.8%, съпоставим с литературните данни.(2) Той не включва резултатите от 2003г., когато стартира дейността си цитогенетичната лаборатория, основно с изследване на ясна фенотипна хромозомна патология(синдром на Даун, синдром на Едвардс, синдром на Клайнфелтър и др.)

Най – голям е броят на откритите лица с трисомия 21 (синдром на Даун) – 86 (40.3%) от общо 213 лица с разкрита хромозомна патология. Тези резултати потвърждават общоприетите данни, че синдромът на Даун е най – разпространената хромозомна болест –

популационната честота е 1:700 до 1:900 новородени деца и е най – честата генетична причина за умствено изоставане, включително и у нас.(1,4). Различават се 3 цитогенетични форми на синдрома: свободна, мозаична и транслокационна. От откритите 86 деца с тази болест, 76 (88%) са с пълна, свободна форма на тризомия 21, а останалите 10 (12%) – с транслокационна форма. Забелязва се известна тенденция към редуция на диагностицираните пациенти с това заболяване през последната година, което до известна степен е свързано с все по- широкото приложение на масовия биохимичен скрининг (ранен и късен) на бременни жени.

Анализът на разкритите структурни хромозомни аберации (общо 61) показва лек превес на условно балансираните нарушения (транслокации и инверсии) – 35 (57.4%), в сравнение с небалансираните (транслокации, делеции и др.) – 26 (42.6%). Носителите на условно балансираните хромозомни мутации най-често са клинично здрави, но откриването им може да има отношение към евентуални репродуктивни неудачи, както и за профилактика на патологията в поколението им.(3)

Прави впечатление по – често разкриваната автозомна патология в лимфоцитни култури на пациенти – 154 (72.3%), в сравнение с гонозомната (свързана с половите хромозоми) – 59 (27.7%). Това може да се обясни с почти винаги проявената, различна по тежест клиника при автозомните хромозомни болести - множествени малформации, лицев дисморфизъм, изос-таване в умственото и физическото развитие, което е и причина за диагностицирането им. От друга страна заболяванията, свързани с нарушения на половите хромозоми най –често се откриват случайно или по повод нарушение в половото развитие или при репродуктивни неудачи. (1,2,4)

Освен диагностицирането на често срещани синдроми(S.Down, S.Turner, S.Klinefelter), бяха разкрити и някои редки хромозомни аномалии: 47,XY,t(2;9)(q26;q21.3),+21; 45,X/46,XY; 45,X /46,X+ mar; 46,XX,r(18) 46,XY,del(4)(p15.1); 49,XXXXY; 48,XXYY; 46,XY,del(18)(q21.2) и други. При тези пациенти се търсеше фамилност на преустройството при първа степен кръвни роднини за целите на генетичното консултиране на семейството.

Патологична находка в костен мозък беше установена в 335 (35,7%) от изследваните общо 939 пациента за визирания период.(Табл.1) Откриваните цитогенетични онко-хематологични маркери имат основно значение за поставяне на точна клинична хемато-логична диагноза, отговор на терапията, продължителността на ремисията и общата прежи –ваемост.(3)(Табл.2) При острата миелобластна левкемия (AML) най- често бяха намирани следните цитогенетични маркери: t(8;21)(q22;q22); del 16(q22); inv(16)(p13;q22); t(15;17)(q22;q21), при острата лимфобластна левкемия (OLL): t(4;11)(q21;q23); t(8;14)(q24;q32), при хроничната миелогенна левкемия (CML): t(9;22)(q34;q11) – Филадельфийска хромозома (Ph), при миелодиспластичния синдром: i(17q) del(5)(q11;q35); del(5) и др.

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Общо
Брой пациенти с патология	18 (62%)	44 (35.8%)	49 (41.7%)	40 (27.8%)	36 (24.24%)	68 (36.5%)	80 (34.4%)	335 (35.7%)
Брой неуспешни анализи	1 (3.4%)	9 (7.3%)	11 (7.4%)	20 (13.8%)	7 (5.3%)	18 (9.6%)	20 (10.7%)	86 (9.1%)
Общ брой изследвани пациенти	29	123	139	144	132	186	186	939

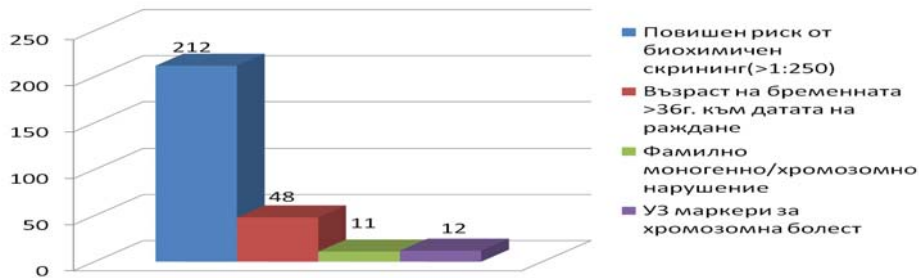
Табл.1 Разпределение по години на изследваните чрез костно-мозъчен анализ лица

диагноза	MDS	MPS	AML	OLL	CML
Установена патология	51 27.4 %	27 21%	57 45%	34 30.3 %	102 64.5%
Неуспешни анализи	14	13	12	15	5
Общо изследвани	186	128	126	112	158

Табл.2 Най-чести диагнози, с които са насочвани лицата за костно – мозъчен анализ и открита патология(в %)

Приносът на пренаталната цитогенетична диагностика от амниоцити е откриването на 16 фетуса (5.65%) от проведени общо 283 амниоцентези за периода 2006 – 2010г., с бройни и структурни хромозомни аномалии. В резултат на това беше направен аборт по медицински показания на 8 фетуса със синдром на Даун, 3 със синдром на Едвардс, 1 със синдром на Патау, разкрити бяха 1 случай на триплоидия и 3 структурни преустройства - 46,XY,t(7;9)pat, 46,XY,t(5;15)mat и 46,X,dupl(Xp).

На фиг.3 са представени показанията, с които са насочвани бременните жени за провеждане на амниоцентеза за 5 – годишния период.

Фиг.3 Показания за провеждане на амниоцентеза за периода 2006 – 2010г.

ИЗВОДИ

- В 229 (14%) от 1630 изследвани лица бяха установени системни хромозомни нарушения в лимфоцитни и амниоцитни култури, което определя голямата роля на кариотипния анализ в диагностиката и профилактиката на хромозомната патология.

- Откритите цитогенетични костно-мозъчни нарушения - 35.7% от 939 изследвани пациенти помагат за поставянето на точна хематологична диагноза и в избора на подходяща терапия.

В заключение може да се отбележи, че бъдещето на Генетичната лаборатория във Варна е във въвеждането на молекулярната цитогенетика – флуоресцентна *in situ* хибридизация (FISH) за постигане на по-висока резолюция на хромозомния набор и задълбочаване и разширяване на диагностичното познание, както при хематологичните маркери, така и при дисморфичните синдроми и при лица с умствено изоставане.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Тончева, Д и съавт. Медицинска генетика в постгеномната ера. София, Симелпрес, 2010.
2. Jorde, L.B., J.C. Carey, M.J. Bamshad, R.L.White. Medical Genetics, 3rded, St.Louis, Mosby, 2003.
3. Mueller, R.,I. Young. Emerry's elements of medical genetics.11th ed. Churchill Livingstone,2003.

4. Nussbaum R., R. McInnes, H. Willard. Thompson and Thompson Genetics in Medicine, Saunders Elsevier, Philadelphia, 2007